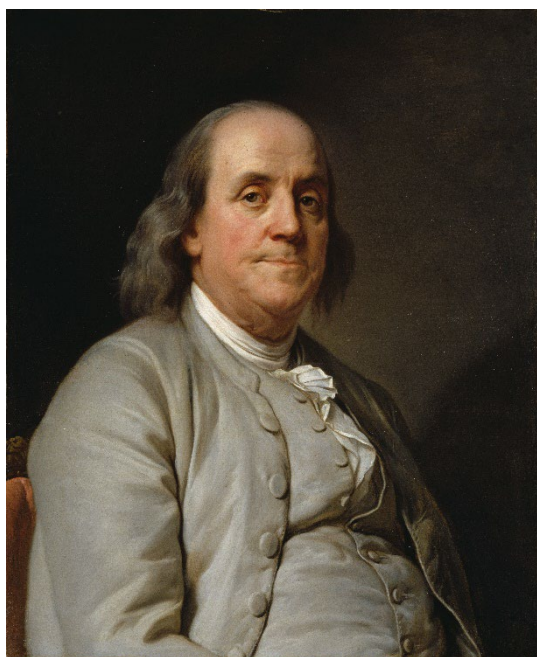

Samuel Gustaf Hermelin, Benjamin Franklin och Rambo

I brevlådan hos min bror, Fredrik Hermelin på Mariebergs gård i Sörmland dimper en dag ett brev från Dalarna ned i brevlådan. Brevet är tjockt och innehåller en samling bestående av 17 dokument från 1600 talets mitt till 1800 talets andra hälft med koppling till familjen Hermelin och gården Noor. Givaren av alla dokument, en kund i Rättvik som köpt grindar av Erme AB som drivs av min bror Fredrik och hans dotter Louise. Enligt givaren hamnade breven i hans ägo genom arv, men hur de hamnat i hans släkts ägo är osäkert. Givarens teori är att släktingen han ärvde dokumenten av hörde kring kretsen som ägda byggföretaget Bröderna Mattsson AB och att de kan ha hittats i samband med renovering eller köp av fastigheter. I de 17 dokumenten finns det många spännande gåtor.

Ett medlemsbrev i American Philosophical Society

Ett dokument som sticker ut lite mer än alla andra, är ett medlemsbevis för Baron Samuel Gustaf Hermelin i The American Philosophical Society. Han valdes in i sällskapet den 21 januari 1785. Medlemsbeviset är undertecknat av B(enjamin) Franklin (ordförande), John Ewing, W(illia)m White, Sam(uel) Vaughan samt Samuel Magaw och Robert Patterson. Till medlemsbeviset finns ett vidhängande sigill.

The American Philosophical Society grundades 1743 av Benjamin Franklin i Philadelphia och var en utveckling av sällskapet "Junto", ett sällskap som också Benjamin Franklin grundade 1727 för att debattera moral och politik. Benjamin Franklin (1706-1790) var författare, uppfinnare (av bland annat åskledaren), filosof och politiker. Han räknas som en av USA:s grundlagsfäder. 1776 utses han som sändebud för USA i Frankrike där han stannar till 1785 och räknas som den som skapade alliansen mellan fristaterna och Frankrike 1778. Benjamin Franklin är den ende person som har sin namnteckning på alla de dokument som lett fram till självständigheten; amerikanska självständighetsdeklarationen (1776), Paristraktatet (1783) och konstitutionen (1783). I American Philosophical Society samlade Benjamin Franklin tidigt medlemmar som räknas som

nyckelpersoner i amerikansk historia såsom George Washington, John Adams, Thomas Jefferson och andra kända 1700-tals personligheter.

American Philosophical Society fick en tuff start genom de stridigheter som var innan och under kolonialkrigen (1739-1763) och det amerikanska inbördeskriget (1861-1865). Efter oroligheterna och efter en pausad verksamhet valdes Benjamin Franklin 1769 till dess ordförande. Det var brukligt för vetenskapliga sällskap att välja in internationellt kända personer för att ge legitimitet och förutsättningar för internationella utbyten. I American Philosophical Society invaldes exempelvis Alexander von Humboldt, Marquis de Lafayette och vår släkting Samuel Gustaf Hermelin som i Sverige blev invald i Kungliga Vetenskapsakademien 1771.

Idag har American Philosophical Society cirka 1000 invalda medlemmar och är en välkänd akademi i USA, inte minst för att den precis som Svenska Akademien delar ut priser. Huvudsäte för American Philosophical Society är Philosophical Hall, i Philadelphia som byggdes år 1785-89 och som ritades av Samuel Vaughan (1720-1802), en av de personer som signerat Samuel Gustafs medlemskap.

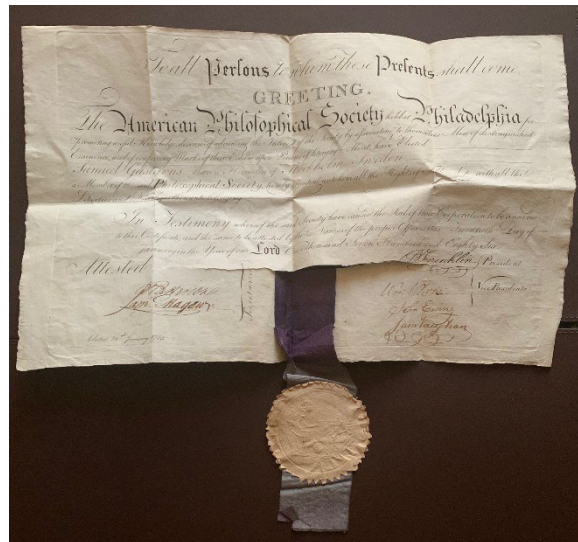
Vad gjorde Samuel Gustaf Hermelin i Amerika?

För att förstå vad Samuel Gustaf Hermelin gjorde i USA behöver man förstå den politiska

och ekonomiska situationen. Under stora delar av 1700-talet var det krig mellan framförallt Frankrike och Storbritannien om herraväldet över hav och land i de så kallade Kolonialkrigen 1739-1763. Kraven på självständighet från Storbritannien började resas efter Frankrikes förlust i det sjuåriga kriget i Europa 1763. Frankrike gav då upp Kanada och andra kolonier, och även drömmen om att bygga ett franskt imperium i Nordamerika. Frihetskampen tog fart på allvar 1773 efter "tebjudningen i Boston" (Boston Tea Party) då en grupp upproriska kolonister, utklädda till mohawker, vräkte telasten på tre engelska fartyg överbord i Bostons hamn. När regeringen i London svarade med repressalier bildade kolonierna en gemensam armé under ledning av plantageägaren George Washington från Virginia. Samtidigt organiserade de om sina förvaltningssystem och utsåg egna regeringar.

Den 4 juli 1776 fastställde upprorsmakarna en gemensam självständighetsförklaring i Philadelphia och utropade Amerikas förenta stater. I kriget fick fristaterna aktivt militärt stöd av Frankrike och till slut förlorade engelsmännen kampen och fred kunde slutas den 3 september 1783. Under frihetskriget byggdes starka band med Frankrike som aktivt ställde sig på de tretton fristaternas sida som allierad och var i princip det enda land där det fanns ett diplomatiskt utbyte med den nybildade republiken. Benjamin Franklin, som var USA:s ambassadör i Paris hade fått uppdraget att skapa internationella kontakter, bland annat att teckna ett vänskaps- och handelstraktat med Sverige. Sveriges förhandlingspart var Sveriges ambassadör i Paris, Gustaf Philip Creutz som vid ett flertal tillfällen träffar Benjamin Franklin. Flera svenska officerare i kretsen kring Gustaf Philip Creutz hade deltagit i striderna på koloniernas sida. Där fanns den högdådige Axel von Fersen som en tid varit tolk mellan George Washington som inte kunde franska, och den franske överbefälhavaren som inte kunde engelska. Frihetskriget väckte naturligtvis inte bara de svenska officerarnas intresse utan fascinerade även Gustaf den III.

För att Sverige skulle kunna föra en direkt dialog med de tretton fristaterna behövdes en man på plats och detta resulterade i att Samuel Gustaf sändes till Nordamerika på uppdrag av Gustaf den III och på initiativ av parisambassadören Gustaf Philip Creutz. Officiellt var Samuel Gustafs uppdrag att studera geologi och metallförädling, men av instruktionen framgår att hans uppdrag framför allt gällde att tillvarata Sveriges handelsintressen i de före detta engelska kolonierna och bygga upp diplomatiska relationer. Uppdraget var med andra ord ett känsligt diplomatiskt uppdrag där han hade en fullmakt från det i frihetskriget neutrala Sverige som ackrediterade honom som minister i det nya landet, som beskrivs som "fristaterna". Samuel Gustaf hade också med sig ett introduktionsbrev från Benjamin Franklin till Robert R Livingstone, ordförande för Kongressen vilket finns bevarat National Archives i USA.

Passy, Nov. 7. 1782

Sir

The Baron de Kermelin, a Swedish Gentleman of Distinction, recommended strongly to me by his Excellency the Ambassador of that Nation to this Court, as a Person highly esteemed in his own, purposes a Journey thro' North America, to view its natural Productions, acquaint himself with its Commerce, and acquire such Information as may be useful to his Country, in the Communication and Connection of Interests that seems to be growing and possibly may soon become considerable between the two Nations. I therefore beg leave to introduce him to you, and request that you would present him to the President of Congress, and to such other Persons as you shall think may be useful to him in his Views; and I recommend him earnestly to those Civilities which you have a Pleasure in showing to Strangers of Merit.

With great Esteem I have the honour to be Sir, Your most obedient & most humble Servant

B FRANKLIN

Lite roligt är det att Benjamin Franklin stavat Hermelin fel "Kermelin", men ett viktigt introduktionsbrev för Samuel Gustafs efterforskningar. Redan innan Samuel Gustafs resa hade de svensk-amerikanska förbindelserna haft en lång historia som sträcker sig tillbaka till 1600-talet då Sverige 1638 etablerade kolonin "Nya Sverige" i delstaten Delaware. Resan finansierades genom bidrag på 3 000 riksdaler från Licentiatfonden som förvaltades av Jernkontoret. Resan gick först till Paris där Samuel Gustaf stannade för att träffa Gustaf Philip Creutz och även gjorde ett försök att träffa Benjamin Franklin, men misslyckades enligt notering på ett brev som finns bevarat i National Archives. Benjamin Franklin skriver "Herr Franklin är mycket ledsen över att vara tvungen att på morgonen åka till Paris i affärer – han har äran att önska M. le Baron en god resa". I källorna finns inte vad jag kan se något bevis för att Samuel Gustaf träffade Benjamin Franklin, men med tanke på det uppdrag Samuel Gustaf tilldelats är det sannolikt.

Vi vet relativt mycket om Samuel Gustafs resa och vistelse genom hans brev till Kanslipresidenten Gustaf Philip Creutz som sammanställts av Bernhard Taube 1894 i "Berättelse om Nordamerikas förenta stater 1784" samt genom Elias Hermelin som skrivit en artikel om "Bergshanteringen i Nordamerikas förenta stater för 200 år sedan. Resan över Atlanten gick från Rochefort till Nord Carolinas kust och var äventyrlig eftersom skeppet under en period jagades av kapare. I Samuel Gustafs återrapportering till Gustaf Philip Creutz som avancerat till Kanslipresident finns beskrivningar av George Washington, Benjamin Franklin, John Adams och Thomas Jefferssons arbete med att skapa traktater och förbund med europeiska länder samt beskrivningar av besparingar såsom indragande av Presidentens "tractamentespennigar" och det råder ingen tvekan om att frihetskriget skapat stora hål i kassan för det nya landet.

Samuel Gustaf reser i de 13 staterna och lämnar en reseberättelse som präglas av beskrivningar av naturresurser, geografisk information, människor (indianer, färgade, olika befolkningsgrupper som emigrerat till det nya landet), folkmängd, försvar, tullavgifter, ekonomi samt information om det politiska systemet både på delstatsnivå och central nivå, fredstraktat m.m. Beskrivningen präglas av Samuel Gustafs intressen som främst är handel samt information hur landet styrs. Förutom detta beskriver Samuel Gustaf bergsbruket i rapporter till Bergskollegium. Han skriver även i privatbrev till kommerserådet Patrick Ahlströmer 30 maj 1783, ett brev som innehöll frön från en ettårig bomullsbuske som han trodde kunde odlas i Skåne. Under hela vistelsen är Philadelphia den fasta punkten för hans resor.

Gustaf Philip Creutz undertecknade den 3 april 1783 tillsammans med Benjamin Franklin den svensk-amerikanska vänskaps- och handelstraktaten som Samuel Gustaf lagt grunden för under sin vistelse i Amerika. Genom det svensk-amerikanska vänskaps- och handelstraktaten blev Sverige det första land som erkände och upprättade diplomatiska förbindelser med Amerikas förenta stater, utöver de stater som varit direkt inblandade i det amerikanska frihetskriget och det allierade Frankrike. Det svenska traktatet kom också att lägga grunden för USA:s förhandlingar om vänskaps- och handelstraktat med Danmark.

Viljan att resa hem

Samuel Gustaf uppdrag att skapa handel och diplomatiska förbindelser var till stor del avslutat genom det "Svensk-amerikanska vänskaps och handelstraktaten" och i hans återrapportering till Gustaf Philip Creutz finns starka önskemål om att få återvända till Sverige.

Den 19 juni 1784 skriver Samuel Gustaf

"För den nåd, Eders Excellence behogat mig visa, kan jag ej nog samt betyga min aldra ödmjukaste vördnad, och utbeder på högsta att uti Eders Excellences grace få vara innesluten. Om Eders Excelece ej befaller, att min vistade härstädes skall blifva längre tid, anhåller jag i största ödmjukhet om Eders Exelleces bifall till min återresa. Dyrheten at lefva i detta landet vid anständig lefnadssätt, dock med hushållning, är så ansenlig, at omkostnaden vida öfverstiger tillgång av resmedel och min förmåga. Det lærer svårligen kunna förmodas, at här är mycket dyrare för en fremmande, än alla Europeiske länder, och climatet har större delen af tiden försatt mig uti sjukligt tillstånd

Sedan nu alla Congressens göromål uphört, ämnar jag göra en resa at erhålla vidare underrettesle om handels och bergsvercken, dock är vid Philadelphia hufudstället, till dess efter aldra ödmjukaste anhållan, jag får lämna denna verldsdel.

Med djupaste etc.

Sam. Gust. Hermelin"

Att Samuel Gustafs ekonomi var ansträngd framkommer i brev till Kanslipresidenten där han berättar att hans resa kostat 7-8000 riksdaler, vilket ska jämföras med de 3000 riksdaler han fick i stipendium för resan. Det framkommer också i ett brev från Greve Gustaf Philip Creutz till kung Gustaf den III.

"Jag tror som ni, att baron Hermelins återkomst är nödvändig för hans egna affärer. Rosenstein har sagt mig, att han ej tror det man från Amerika skulle skicka någon Minister och då behöfves ej heller det någon ifrån Sverige, vore verkligen eljest ett godt val".

Creutz ger också andra förklaringar till Samuel Gustafs ekonomi

"Baron Hermelin har förlorat allt genom frånfället af Sandels, som skötte hans affärer under hans frånvards, och det Af omöjligt, att han hädanefter kan besörja Ers Majestäts angelägenheter i Amerika".

Bergsrådet Samuel Sandel (1724-1784) var far till Samuel Gustafs första hustru Maria Elisabeth Sandels (1755-1779). Samuel Sandels var bergsråd, vilket gjorde honom till en perfekt kassaförvaltare åt Samuel Gustaf under den tid han vistades i Amerika. Samuel Sandels far, Anders Sandel åkte efter studier i Uppsala till Philadelphia, där han tjänstgjorde som kyrkoherde i "Gloria Dei" (Old Swedes) kyrka. Under tjänstgöringen i Philadelphia träffade han sin hustru Maria Dalbo, vars mor tillhörde släkten Rambo, kända svenskättade plantageägare i Pennsylvania, men efter några år i Amerika återvände Anders med sin familj till Sverige där han tog tjänst som kyrkoherde i Hedemora. Samuel Gustafs etablering i Philadelphia i Pennsylvania är naturlig ur det ekonomiskt politiska perspektivet

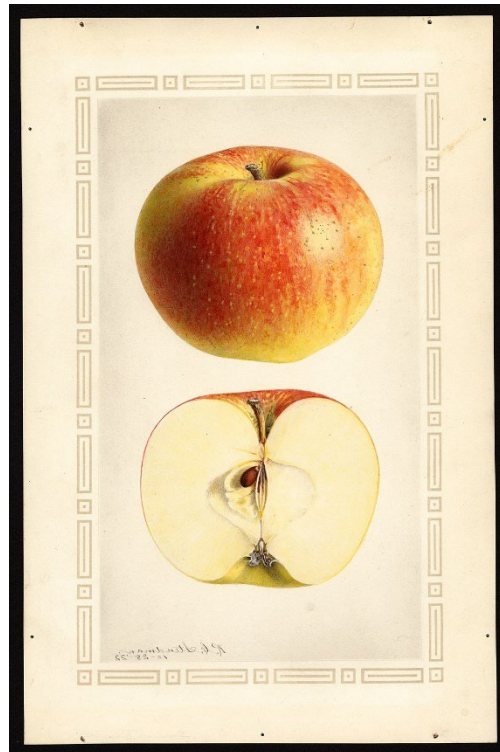
men det kan också finnas släkt och vänskapsband som underlättat detta. För alla som sett filmerna om Rambo kan det vara intressant att veta att John James Rambo är en fiktiv karaktär i David Morrell`s novell "First Blood" som den första filmen om Rambo bygger sin berättelse på. Namnet valdes enligt författaren på grund av namnet på en äpplesort uppkallad av plantageägarläkten Rambo "Summer Rambo". Äpplet liksom släkten Rambo kommer ursprungligen från Ramsberget på Hisingen i Göteborg.

Samuel Gustaf återvänder till Sverige 1784. Även resan hem blir en händelserik resa som på grund av oväder går över London, där han mer eller mindre får tigga till sig en hemresa till Sverige eftersom hans pengar är slut. Idag räknas Samuel Gustaf som Sveriges första ambassadör i USA och i American Philosophical Society är han den första svenska medlemmen. Under sin vistelse i USA blir han även invald som utländsk hedersmedlem i The American Academy of Arts and Science år 1784. Det finns naturligtvis mycket mer att berätta om Samuel Gustaf Hermelin och dessutom säkert mer om hans resa till Amerika. Ett historiskt dokument som ett medlemsbevis väcker nyfikenhet och frågor och jag har försökt besvara mina frågor och min nyfikenhet.

Alla dokument som skickats till min bror Fredrik är genomgångna och jag kommer återkomma till något av de andra 16 dokumenten med ytterligare artiklar och har dessutom tillskrivit The American Philosophical Society för att se om det finns mer information om Samuel Gustafs medlemskap. Om du äger dokument som kan vara intressanta för släktens historia är det bra att ta fram en plan för hur dessa ska förvaras och om du har svårt att tolka innehåll, ta hjälp. Det allra bästa är att förvara värdefulla historiska dokument om släkten i släktarkivet i Eskilstuna.

Olof Hermelin

Linköping

De andra som undertecknat dokumentet förutom Benjamin Franklin:

John Ewing (1732-1802) född i Maryland och utbildad vid Francis Alisons Academy i New London, Pennsylvania och senare på College of New Jersey (nu Princeton University). 1758 blir han professor i etik vid College of Philadelphia där han tjänstgjorde i 44 år. Han blev medlem i American Philosophical Society 1768 och undertecknar som vice president.

William Whie (1748-1837) som var den förste och sedan den fjärde biskopen av Pennsylvania i "The Episcopal Church of the United States (1789, 1795-1836). William White var född i Philadelphia och utbildade sig på Philadelphia College (nu University of Pennsylvania). White tjänstgjorde som kyrkoherde för den amerikanska Kongressen 1777-1789.

Samuel Vaughan (1720-1802) var The American Philosophicals Societys förste vice ordförande (vald 1785) och var ursprungligen en irländsk handelsman som etablerade sig som handelsman i London och som ägde sockerplantage på Jamaica. Genom äktenskap med Sarah Hallowell (1727-1809), dotter till en affärsman och skeppsbyggare i Boston stärks hans band till Amerika. Han tar tidigt ställning för amerikansk frihet och är en stor beundrare av George Washington. I slutet av det amerikanska frihetskriget etablerar han sig i Philadelphia där han kan bygga upp en vänskap med George Washington och hans krets och så småningom också kom att bli en ledande person i American Philosophical Society.

Samuel Magaw (1735-1812) född i Pennsylvania och utbildade sig i teologi vid College of Philadelphia första årgång studenter år 1756 (nu Pennsylvania University) där han senare tjänstgjorde som professor i filosofi.

Robert Patterson (1743-1824) född på Irland. 1759 när fransmännen invaderade Irland tjänstgör Patterson i armén. 1768 emigrerar Patterson till Amerika och etablerar sig i Philadelphia som lärare i matematik. Denna karriär leder honom till en tjänst som rektor för Wilmington Academy i Delaware 1774. Vid Frihetskrigets utbrott tar Patterson tjänst som militär instruktör i Delaware. 1779 utnämns han till professor i matematik vid College of Philadelphia (nu University of Pennsylvania). 1783 väljs Patterson in i The American Philosophical Society, där han under flera år fungerade som sekreterare och vice ordförande och senare även som dess ordförande. Patterson korresponderade ofta med Thomas Jefferson och var under en period direktör för United States Mint (Amerikanska myntverket).